

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО МАЙЧИН АРМЕНСКИ ЕЗИК**

**ТРЕТИ КЛАС
ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ИЗБИРАЕМА ПОДГОТОВКА**

СОФИЯ, 2005 г.

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма за трети клас по арменски език (ЗИП) е изготвена в съответствие с Рамковите изисквания на МОН за разработване на учебни програми по майчин език от 26.0.2001 г.

В основата на учебната програма за трети клас за задължителноизбираема подготовка са заложили определените с Наредба N 6/28.05.2001 г. брой часове - 64 учебни часа годишно, но може да се реализира и в друг обем.

В трети клас продължава процесът на овладяване на езиковите и литературни знания, като усвоените в предходните два класа знания за езиковите и речеви единици и за художествена образност се задълбочават, уточняват и надграждат. Включва се и нова информация за езиковите единици, нови за учениците части на речта, както и нови литературни произведения. Формираните в първи и втори клас начални комуникативноречеви умения и компетентности се усъвършенстват и допълват чрез езиковото и литературното обучение, чрез специалните за тази цел уроци в трети клас.

Обучението се провежда чрез учебник по арменски език, в който са включени:

- а) литературни и фолклорни произведения, подходящи за възрастта и интересите на учениците;
- б) уроци, текстове и практически упражнения, чрез които се надграждат усвоените във втори клас знания за основните езикови и речеви единици;
- в) теми и уроци, които съдействат за формиране и усъвършенстване на комуникативноречевите умения на изучаващите арменски език ученици.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО МАЙЧИН АРМЕНСКИ ЕЗИК В ТРЕТИ КЛАС

Чрез обучението по арменски език в трети клас се цели:

- * развитие и утвърждаване на интереса и осъзнатата мотивация за изучаване на историята на Армения, народните традиции и езика;
- * формиране на комуникативноречеви умения за водене на диалози и участие в комуникативни ситуации;
- * задълбочаване и обогатяване на знанията за строежа на арменския език като предпоставка за езиковото развитие на учениците.
- * задълбочаване на знанията за езиковите и речевите единици, за правоговорните и правописните норми, и усъвършенстване на уменията за тяхното приложение в речевата практика.
- * задълбочаване на знанията за художествената образност и усъвършенстване на уменията на учениците за възприемане, осмисляне и интерпретация на художествен текст;
- * чрез изучаване на литературни и фолклорни произведения, приобщаване към общочовешките ценности, формиране и развиване на етническо и национално самосъзнание, на уважение към всички етноси.

III КЛАС

МАЙЧИН АРМЕНСКИ ЕЗИК
ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ИЗБИРАЕМА ПОДГОТОВКА

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание (теми, езикови средства, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
Ядра на УС	Очаквани резултати по ядра на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия по теми (езикови средства)	Контекст и дейности	Възможни междупредметни връзки
СЛУШАНЕ	<p>Ученикът умее да участва в диалога, без да прекъсва останалите участници в него.</p> <p>Ученикът слуша, възприема и преразказва текстове на автентична арменска реч (прочетени на живо или записани на аудио/видео носители).</p> <p>Ученикът слуша, разбира и участва във водените разговори в клас.</p>	<p>Ученикът: *умее да изслушва търпеливо, с разбиране мненията на останалите участници в диалога; *може да се включва адекватно в диалога, след като е изслушал събеседниците си, за да изрази мнение и да репликира уместно.</p> <p>Ученикът: *може да слуша съсредоточено; *може да възприема и да отговаря на въпроси или задава въпроси по текста; *може да преразказва предложенията за слушане текст.</p> <p>Ученикът: *разбира и се включва уместно във</p>		<p>На учениците се дава възможност: *да изслушват събеседниците си; *да репликират и изразяват мнение.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да слушат автентична арменска реч; *да отговарят на въпроси и да формулират въпроси по текста; *да преразказват чутият текст.</p> <p>На учениците се дава</p>	<p>Учениците прилагат знанията и уменията си по:</p> <p>Български език</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ познания за частите на речта; ❖ умения за създаване на устни изказвания и писмени текстове. <p>Математика</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ бройни и редни числителни ❖ аритметични и действия. <p>Човекът и природата</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ познания за процеси в

<p style="text-align: center;">Г О В О Р Е Н Е</p>	<p>Ученикът слуша, разбира и се включва уместно в диалози, водени в семейството на позната, битова и училищна тематика.</p> <p>Ученикът си служи с основните езикови и речеви единици в съответствие с комуникативната цел.</p>	<p>водените разговори в клас.</p> <p>Ученикът: * разбира елементарни разговори в семейството; * може да участва в разговори върху позната битова и училищна тематика: -запознанство; подробно описание на външен вид; неделен ден; празници, качества; размер; посока на движение; плодове и зеленчуци; годишни времена; ваканция; животни, домашни любимци.</p> <p>Ученикът: * може да се ориентира в комуникативната ситуация и участниците в нея с помощта на учителя; * може да използва с помощта на учителя основните езикови и речеви единици (звук, сричка, дума, изречение, текст) в конкретна комуникативна ситуация;</p>		<p>възможност: * да разбират и да се включват в разговор по зададени от учителя теми и ситуации.</p> <p>На учениците се дава възможност: * да разбират и да се изказват върху позната битова и училищна тематика: - в семейството; - в извън класното пространство; * да участват в елементарни диалози в семейството.</p> <p>На учениците се дава възможност: * отговарят на въпроси; * да задават въпроси; * да разказват чута или прочетена история или художествен</p>	<p>природата; * разказват научнопопулярни текстове, описват предмети и явления; ❖ знания за България. <u>Изкуства</u> ❖ музикални инструменти; ❖ рисуване и оцветяване <u>Труд и техника</u> ❖ чрез апликация, изработване на серия картини-илюстрации от хартия, плат и други подръчни материали. <u>Физическо възпитание</u> ❖ спорт и здраве; ❖ хигиена. <u>Гражданско образование</u> ❖ национални символи;</p>
---	---	---	--	--	---

		<p>Ученикът: *може да разграничава и употребява правилно съществителни собствени и нарицателни имена, да различава и употребява определителния член;</p> <p>Ученикът: *може да разграничава и да употребява правилно прилагателни имена; *може да степенува прилагателни имена; *може да разграничава и да употребява правилно глаголите в 1,2 и 3 л. в ед. и мн. ч., *може с помощта на учителя да употребява сегашно и минало свършено време на глагола; *може да разграничава и употребява спомагателния глагол СЪМ в сегашно и минало време.</p>	<p>Определителен член</p> <p>частица за степенуване</p> <p>Глагол: -лице -число -сегашно време -минало време -спомагателен глагол СЪМ</p>	<p>текст; *да описват случка, явление, предмет, човек и др;</p> <p>На учениците се дава възможност: *да изменят формата на съществителните имена от ед. в мн. ч.; *използват правилно определителния член;</p> <p>На учениците се дава възможност: *да образуват степените за сравнение; *да определят лицето и числото на глаголите; *да използват в речта си сегашно и минало свършено време; *да използват спомагателен</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ официални празници на България; ❖ правила за безопасността на движението.
--	--	---	---	--	--

	<p>Ученикът употребява в речта си различни по цел на изказване изречения: съобщително, въпросително, възклицателно и подбудително изречение.</p>	<p>Ученикът: *може да разграничава и да употребява правилно личните местоимения, като замества с тях съществителни собствени и нарицателни имена; *може да разграничава и уместно да употребява показателните местоимения;</p> <p>Ученикът: *може да разграничава съобщително, въпросително, възклицателно и повелително изречение; *умее да употребява съобщителни, въпросителни, възклицателни и подбудителни изречения в зависимост от комуникативната ситуация; *може да преобразува един вид изречение по цел на изказване в друг вид.</p>	<p>лични местоимения показателни местоимения</p> <p>подбудително изречение</p>	<p>глагол СЪМ в сегашно и минало свършено време;</p> <p>На учениците се дава възможност: *да откриват и използват правилно личните и показателните местоимения.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да съставят и конструират съобщителни, въпросителни, възклицателни и подбудителни изречения; *да преобразуват даден вид изречение в друг вид по цел на изказване; *да използват уместно в речта си различни по цел на изказване</p>	
--	--	--	--	---	--

	<p>Ученикът отговаря на въпроси, задава въпроси и изказва мнение в конкретна комуникативна ситуация.</p> <p>Ученикът си служи със средствата на речевия етикет.</p> <p>Ученикът използва средствата за невербална комуникация в зависимост от комуникативната ситуация.</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> *може да отговаря на въпроси; *може да задава въпроси във връзка с конкретна тема; *може да изказва мнение относно изучавано литературно или фолклорно произведение, езикова тема и пр. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> *може да прави правилен избор на средствата на речевия етикет; *може да използва уместно формулите за вежливост и учтивост в зависимост от комуникативната ситуация. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> *може да се ориентира в комуникативната ситуация и в използваните от събеседниците му средства за невербална комуникация; *умее да си служи със средствата за невербална комуникация. 		<p>изречения.</p> <p>На учениците се дава възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> *да отговарят на въпроси на учителя и да задават въпроси във връзка с дадена тема; *изказват мнение и изразяват отношение към обсъжданото. <p>На учениците се дава възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> *да участват в диалог; *да си служат със средствата на речевия етикет. <p>На учениците се дава възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> *да участват в диалог; *да участват в разговор по зададена от учителя комуникативна 	
--	---	---	--	--	--

	<p>Ученикът работи в групи и участва в ролеви и езикови игри.</p> <p>Ученикът наблюдава и описва предмети, явления, животни, хора и др., като избира подходящи езикови средства.</p> <p>Ученикът преразказва устно епизод или цялата приказка, разказ, басня.</p>	<p>Ученикът: *може да работи в групи; *може да участва в ролеви и езикови игри; *може да участва в ситуативни диалози.</p> <p>Ученикът: *може да описва с помощта на учителя точно и пълно наблюдаваните предмети, хора, животни, явления и др.; *може да избира подходящи езикови средства за точно и пълно описание на наблюдаваното.</p> <p>Ученикът: *може да преразказва устно епизод или кратка приказка, разказ, басня, като спазва последователността в развитието на действието.</p>	<p>басня</p> <p>басня</p>	<p>ситуация; *да си служат със средствата на невербална комуникация.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да работят в групи; *да участват в ролеви и езикови игри; *да участва в ситуативни диалози.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да описват наблюдаваното; *да избират подходящи езикови средства за описанията си.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да преразказват устно епизод от прочетен текст; *да</p>	
--	---	---	---------------------------	--	--

Ч Е Т Е Н Е	Ученикът разказва устно по картина или по серия от картини.	Ученикът: *може да разказва по картина или по серия от картини, като спазва последователността на картините.		преразказват кратка приказка, разказ, басня.	Изобразително изкуство Картина, серия от картини
	Ученикът съчинява устно приказка по аналогия; по предложен герой; по дадено начало; по даден край.	Ученикът: *може да съчинява приказка по аналогия на изучаваната приказка; *може да съчинява своя приказка с предложен герой; *може да съчинява своя приказка по дадено начало или край.	Съчиняване на приказка по аналогия	На учениците се дава възможност: *да разказват по картина или серия от картини. На учениците се дава възможност: *да съчиняват своя приказка; *да измислят приказка по даден герой; *да съчиняват своя приказка по дадено начало или край.	
	Ученикът чете на глас или наум достъпен текст и изказва мнението си за прочетеното, с което доказва, че е разбрал смисъла му.	Ученикът: *може да чете на глас или наум достъпен художествен текст; *може да се ориентира в съдържанието му и да го коментира; *умее да изрази отношението си към прочетеното.		На учениците се дава възможност: *да четат на глас и наум художествено произведения; *да изказват мнението си относно прочетеното;	

	<p>Ученикът чете подборно фрагменти от художественото произведение в отговор на поставените от учителя въпроси.</p> <p>Ученикът открива епизодите в повествователен текст.</p> <p>Ученикът участва в четене по роли на приказка, разказ, басня, построени в диалогична форма.</p>	<p>Ученикът: *може да чете подборно фрагменти от изучавания текст като отговор на поставените въпроси; *може да изразява отношение към прочетеното.</p> <p>Ученикът: *може чрез подборно четене да разграничава епизодите в повествователен текст.</p> <p>Ученикът: *може да избере дадена роля и да обоснове избора си; *може да прочете репликите на героя, чиято роля е избрал, да изрази отношението си; *може изразително да прочете авторската реч, ако е избрал да бъде четец.</p>		<p>*да коментират прочетеното.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да четат подборно епизоди от изучаван текст, за да обосноват отговорите на поставените от учителя въпроси и да изразят отношение.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да четат подборно епизоди от повествователен текст.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да избират роли според предпочитанията си; *да четат репликите на героите или авторската реч.</p>	
--	---	---	--	---	--

П И	Ученикът участва в сценично представяне на литературно или фолклорно произведение.	Ученикът: *може с помощта на учителя да интерпретира литературно или фолклорно произведение чрез средствата на сценичното изкуство; *може с помощта на учителя да се "превъплати" в образа на героя, чиято роля е избрал; *може с помощта на учителя да избере или да изработи кукли, костюми, декори за представлението; * може с помощта на учителя да избере подходяща за драматизацията музика; * може с помощта на учителя да изработи покана и афиш за предстоящото сценично представление.		На учениците се дава възможност: *да драматизират художествен или фолклорен текст; *да изработват с помощта на учителя кукли, маски, декори; *да избират подходяща за драматизацията музика; *да изработват афиш.	<u>Ръчен труд</u> Иароботване на кукли, декори, маски. <u>Музика</u> Избират подходяща музика <u>Изобразително изкуство</u> Изработване на афиш
	Ученикът открива и определя с помощта на учителя значението на непознатите думи в контекста на изучаваното произведение.	Ученикът: *може чрез подборно четене да открива непознати думи в изучаваното произведение; *може с помощта на учителя да определи значението на непознатите думи в контекста на изучаваното произведение.	афиш	На учениците се дава възможност: *да откриват непознати думи в прочетеното произведение; *да обясняват описателно смисъла им; *да си служат с двуезичен речник.	<u>Български език и литература</u> Ползват двуезични речници – арменско-български и българско-арменски
	Ученикът открива, избира и използва подходящи синоними.	Ученикът: *може с помощта на учителя да открива синоними и да определя	Синоним	На учениците се дава възможност:	

<p>С А Н Е</p>	<p>Ученикът употребява правилно основните езикови и речеви единици в писмената си реч..</p>	<p>значението им; *може с помощта на учителя да избира и използва подходящ за контекста синоним.</p> <p>Ученикът: *може да открива, образува и пише правилно мн. ч. на съществителните имена.</p> <p>Ученикът: *може с помощта на учителя да открива, образува и пише правилно степенувани прилагателни имена.</p> <p>Ученикът: *може да разграничава и да пише правилно глаголите в 1,2 и 3 л. в ед. и мн. ч. в сегашно и минало свършено време, като спазва правилата на правопис.</p>		<p>*да откриват синоними; Да избират и използват синоними.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да откриват, образуват и пишат думи в мн. ч. на съществителните имена.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да откриват, образуват и пишат степенувани прилагателни имена; *да изменят формите на степените за сравнение.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да пишат глаголи в 1,2 и 3 л. в ед. и мн. ч. в сегашно и минало</p>	
-----------------------------------	---	--	--	--	--

	<p>Ученикът пренася части от думата на нов ред.</p> <p>Ученикът усъвършенства собствен или чужд текст чрез редактиране.</p>	<p>Ученикът: *може да разграничава и пише правилно спомагателния глагол СЪМ в сегашно и минало време.</p> <p>Ученикът: *може да прави звуков анализ на думата и да я раздели на срички; *може правилно да пренася части от думата на нов ред.</p> <p>Ученика: *ученикът разграничава различните видове редактиране; *може с помощта на учителя да усъвършенства собствен или чужд текст.</p>	<p>Пренос на дума</p> <p>Редактиране</p>	<p>свършено време; *да изменят формата на глагола за лице, число и време.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да употребяват и пишат спомагателния глагол СЪМ в сегашно и минало време.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да правят звуков анализ на думата и да я делят на срички; *да пренасят части от думата на нов ред.</p> <p>На учениците се дава възможност: *да коригират правописни грешки в собствен или</p>	<p>Математика</p> <p>Броят звуковете в думата</p>
--	---	---	--	--	--

	Ученикът създава кратко съчинение по преживяване.	Ученикът: *може да разкаже за свое преживяване – устно или писмено; *може с помощта на учителя да подбира подходящи езикови средства.		чужд текст; *да заменят, добавят и разместват думи в собствен или чужд текст. На учениците се дава възможност: *да съчиняват писмен текст по преживяване.	
--	---	---	--	--	--

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИКА

На учениците трябва да бъде дадена възможност да постигат възможно най-добри резултати чрез създаване на емоционално положителна учебна среда, с което да се утвърди мотивацията им за по-нататъшно развитие и задълбочаване на знанията им.

Постиженията на учениците трябва да се съотнасят с очакваните резултати, предвидени в учебната програма, като се използват разнообразни обективни методи и форми на оценяване. Учителят системно наблюдава работата на учениците, използва устна, практическа и тестова форма на проверка на техните постижения.

Очакваните резултати от обучението, свързани с умението на ученика: да си служи с основните езикови единици в съответствие с комуникативната ситуация (звук, буква, изречение, текст); да разграничава и използва в речта си правилно частите на речта; да изговаря и пише правилно; да използва различни по цел на изказване изречения; да разграничава на емпирично равнище проза и стихове, диалог и монолог; да разграничава в практически план литературните жанрове: приказка, разказ, гатанка и пр.; да открива на емпирично равнище връзката между характера на героя и основната мисъл на литературното произведение; да изказва мнението си и да изразява предпочитанията си към героите и случката в изучаваното произведение; да отговаря на въпроси и да задава въпроси; да чете по роли и да драматизира художествен текст и пр., се установяват чрез: наблюдение, диктовка, препис, задачи за конструиране на изречения, чрез задачи за промяна на формата на думата, за редактиране, чрез тестови задачи, чрез преразказ, изразително и подборно четене драматизация и др.

Очакваните резултати по отношение на комуникативноречевите умения на ученика: да се включва уместно в диалог; да говори с подходяща интонация; да съчинява текст по дадено начало или край, да разказва устно по картина/картини; да описва наблюдавани предмети, хора, животни явления, да редактира и пр., се

установяват чрез: наблюдение, поставяне на задачи, провокиращи ученика да участва в диалог; поставяне на задачи за съчиняване на собствен текст; задачи за редактиране; разказ по картина и др.

Оценяването на постиженията на учениците цели установяването на постигнатите резултати по майчин арменски език по време на учебната година с поставяне на текущи, срочни и годишни оценки и се осъществява съгласно Наредба N3/15.04.2003 г.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

В трети клас продължава процесът на усъвършенстване на уменията на учениците да си служат в практически план с езиковите и речевите единици, с които са се запознали в предходните класове: звук, буква, дума, изречение, текст. Усъвършенстват се уменията за правилно, съзнателно и изразително четене, за грамотно и четливо писане.

Усъвършенстват се и знанията за прилагане на правоговорни, правописни, пунктуационни и граматически норми.

Учебното съдържание се разгръща с помощта на разнообразни форми, методи и средства на обучението. Учениците участват в разнообразни дейности, което позволява възприемането и осмислянето на учебната информация: слушат, четат и общуват, наблюдават и описват явления и предмети, хора, рисуват; участват в дидактически и ролеви игри, споделят лични преживявания и мнения и пр.

Коректното използване на терминологията от учителя при изясняване на езиковата информация, достъпният начин на поставяне на езикови задачи, провокиране на комуникативни ситуации, които предполагат прилагане на усвоените езикови знания, игровият подход, функционално-стилистичният подход съдействат за овладяването и затвърдяването на езиковите знания, за формирането и усъвършенстването на уменията за употреба на езикови знания в устната и писмена реч на учениците.

Езиковите знания се усвояват в практически план с помощта на учителя с оглед на функционирането на езиковите категории в речта, а осмислянето се осъществява в контекста на използваните от учителя художествени текстове, в конструирани и създадени от самите ученици текстове, изречения и думи в резултат на поставена конкретна задача и участие в определена комуникативна ситуация.. Езиковите информация се интерпретира в контекста на задачите и произтичащите от тях дейности и упражнения.

Чрез включването на нови и разнообразни теми, се усъвършенстват комуникативноречевите умения и компетентности на учениците. Комуникативноречевата насоченост на обучението по майчин арменски език предполага усъвършенстване на умения за ориентация в комуникативната ситуация, за адекватен избор на изразни средства за реализиране на комуникативната цел, за адекватно участие в диалог, за устен отговор на въпрос, задаване на въпрос, изказване на мнение, за устен разказ по картина/зрителна опора и пр.